

Afvalbeleid 2012-2015

Gemeente Leeuwarden

Evaluatie

Datum: juni 2016

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
1 Realisatie van doelstellingen	7
1.1 Huishoudelijk afval.....	7
1.1.1 Doelstelling.....	7
1.1.2 Realisatie	7
1.2 Grofvuil	10
1.2.1 Doel.....	10
1.2.2 Realisatie	10
1.3 Dumpingen	11
1.3.1 Doelstelling.....	11
1.3.2 Realisatie	11
2 Ontwikkeling afvalaanbod gemeente Leeuwarden	15
2.1 Ontwikkeling afvalaanbod gemeente Leeuwarden	15
2.2 Samenstelling restafval gemeente Leeuwarden	16
2.3 Ontwikkeling afvalstoffenheffing.....	18
2.4 Benchmark	18
3 Milieustraten	20
3.1 Milieustraat Grou	20
3.2 Milieustraat Leeuwarden	20
3.3 Scheidingspercentage milieustraten Leeuwarden en Grou.....	20
3.4 Bezoekersaantallen milieustraten Leeuwarden en Grou	21
4 Afvalproef Zuiderburen ‘Beter Scheiden, goed voor later’	22
4.1 Beschrijving van de proef	22
4.2 Resultaten van de proef	22
5 Vooruitkijken	24
5.1 Landelijk kader	24
5.2 Landelijke en regionale ontwikkelingen	24
5.2.1 Nascheiding van kunststoffen en drankenkartons.....	24
5.2.1 Sluiting luierketen	24
5.2.2 Statiegeld op grote PET-flessen	25
5.2.3 Inzamelproeven kleine PET-flesjes en blikjes	25
5.2.4 Afschaffen papieren afvalkalenders.....	25
5.2.5 Concept Sortibak	25
5.2.6 Ontwikkeling minicontainer en keukenemmertje/-bakje uit gerecycled plastic.. Fout!	
5.2.7 Proef Westeinde	26

5.2.8	<i>Overige trends</i>	26
5.3	Denkbare maatregelen gemeente Leeuwarden	27
5.3.1	<i>Inzamelfrequentie wijzigen (volume prikkel)</i>	27
5.3.2	<i>Afvaladviseur (informatie-/controle prikkel)</i>	27
5.3.3	<i>Diftar volume/frequentie (financiële prikkel)</i>	27
5.3.4	<i>Diftar gewicht/frequentie (financiële prikkel)</i>	28
5.3.5	<i>Faciliteiten voor scheiding grondstoffen (gemaksprikkel)</i>	28
5.3.6	<i>Maatregelen ter beperking van illegale dumping (controle-/handhaving)</i>	28
5.3.7	<i>Basispakket</i>	28
5.3.8	<i>Nabewerken gehaald grofvuil</i>	29

Inleiding

In de Optimalisatienotitie Afvalbeleid 2012-2015¹ heeft de gemeente Leeuwarden een aantal doelen gedefinieerd en is een pakket maatregelen op afvalgebied door de gemeenteraad vastgesteld. Deze doelen hebben betrekking op het scheidingspercentage van het huishoudelijk afval, op het scheidingspercentage van grofvuil en op reductie van bijzet en dumpingen. De doelstellingen zijn gesteld voor realisatie in 2015 en 2016. In dit rapport wordt nu een tussenstand beschreven om te beoordelen in hoeverre de doelstellingen al behaald zijn of behaald zullen worden en in hoeverre de maatregelen, die in de periode 2012-2015 zijn ingezet, het gewenste effect hebben gehad.

Leeuwarden doet het al heel goed

De gemeente Leeuwarden doet het goed qua afvalscheiding. Met een scheidingspercentage van 60% behoort Leeuwarden tot de betere afvalscheiders in haar klasse. Dit resultaat is behaald dankzij de inspanningen van- en samenwerking met onze inwoners, Omrin en bedrijfsleven.

Kostendoelstelling

De gemeente Leeuwarden heeft in vergelijking met de 36 grote gemeenten een relatief lage afvalstofheffing. De afvalstofheffing is de laatste vier jaar met ongeveer €10,- gedaald.

Servicedoelstelling

Sinds 2009 is het aantal dumpingen en de hoeveelheid bijzet sterk gedaald. Een daling die met name gerealiseerd is door het persoonlijk aanspreken van inwoners op de dumplocaties en te vragen om medewerking. De laatste jaren is de hoeveelheid dumpingen en bijzet op een redelijk constant niveau gebleven.

Circulaire economie

Het landelijke programma Van Afval naar Grondstoffen (VANG) moet leiden tot een meer circulaire economie. In de circulaire economie staan productie, innovatie én hergebruik centraal. Van afval wordt nieuwe grondstoffen gemaakt. Ook op gemeentelijk niveau wordt in samenwerking met Omrin, volop ingezet op het terugwinnen van grondstoffen uit afval. Voorbeelden zijn de minicontainers die zijn uitgezet in Camminghaburen. Deze containers zijn gemaakt van plastic dat is nagescheiden uit ons eigen huishoudelijk afval. Een ander voorbeeld is het ontwerpen en vervaardigen van keukenbakjes van gerecycled plastic. Bij de NHL is een lectoraat Circular Plastics opgericht. Vanuit dit lectoraat wordt toegepast onderzoek gedaan naar het analyseren en optimaliseren van de scheidingsprocessen en hergebruik van kunststoffen.

Preventie

Nóg belangrijker dan het realiseren van milieuvriendelijke afvalverwerking, is het voorkomen dat afval ontstaat. Integraal onderdeel van ons afvalbeleid is voorlichting gericht op preventie. Op diverse plekken in Leeuwarden stadslandbouw plaats vindt met veelal eigen composteermogelijkheden. Een ander voorbeeld is het uitdelen van ecologisch verantwoorde tassen op de markt. Met de campagne 'Eten weggooien is verspilde energie' wordt mede vanuit Omrin de strijd aangegaan tegen voedselverspilling. Naast genoemde voorbeelden bevorderen wij preventie ook op andere terreinen.

¹ 'Afvalbeleid 2012-2015' Notitie optimalisatie afvalscheiding Gemeente Leeuwarden, B1 Advies, februari 2012

Transitie naar nieuw afvalbeleid

Het kabinet wil de hoeveelheid restafval terugdringen tot 100 kilo per persoon per jaar. Afvalscheiding moet naar 75% in 2020. In Leeuwarden is dat momenteel 60%. De hoeveelheid restafval is 198 kg. Dat is een prima resultaat voor een stedelijk gemeente. Het nastreven van de landelijke doelstelling vereist wezenlijke aanpassingen van ons beleid en betekent een flinke uitdaging: binnen vier jaar moet het scheidingspercentage met 15% stijgen. Dat zal zonder wezenlijke aanpassingen van het afvalbeleid niet lukken. Ervaringen in onze gemeente en elders met maatregelen die alleen gericht zijn op gedragsbeïnvloeding en nascheiding van grofvuil, leiden tot een extra afvalscheiding van naar schatting 5 a 7% als het maximaal haalbare in 2020.

Experimenten / inzamelproeven

In de resterende collegeperiode willen we in goede samenwerking, en met participatie vanuit de wijken/dorpen zelf, inzamelproeven ontwikkelen en uitvoeren om te leren welke inzamelwijzigingen tot de beste scheidingsresultaten leiden. De uitkomsten hiervan willen we benutten voor het opstellen van nieuw beleid.

Inzamelfrequentie wijzigen: omgekeerd inzamelen

Een maatregel die kan bijdragen aan het realiseren van de doelstelling van 75% afvalscheiding in 2020 is een versobering van de inzameling van restafval en hogere ophaalservice van gescheiden stromen. Zoals we in Zuiderburen hebben ervaren, moet hierbij rekening worden gehouden met een verlaging van de tevredenheid. Om substantiële vermindering van het restafval te bereiken, zijn beleidsmaatregelen gericht op restafval noodzakelijk. Een maatregel kan zijn de verlaging van de inzamelfrequentie (van bijvoorbeeld 2 naar 3 weken). Een andere maatregel op dit vlak is het terugbrengen van de capaciteit van minicontainers bij een gelijkblijvende inzamelfrequentie. Bijvoorbeeld 180 ltr containers hanteren voor restafval in plaats van 240 ltr containers.

Overige maatregelen

Een andere optie is het laten nascheiden van grofvuil. Momenteel wordt door Omrin onderzoek gedaan naar de kosten die hiermee gemoeid zijn en de milieuwinst die dit kan opleveren.

Het terugdringen van de hoeveelheid gft-afval dat zich nog in de grijze restafvalcontainer bevindt, blijft een aandachtspunt. Met name het keukenafval wordt minder goed gescheiden. Onder andere het gebruik van composteerbare zakjes / keukenbakjes voor het keukenafval zal meer aandacht moeten krijgen.

Wat betreft het terugdringen van de bijzet en dumping is de laatste jaren een enorme winst geboekt. Het verder terugdringen van de hoeveelheden lijkt moeilijk realiseerbaar, maar het doel blijft om dumping en bijzet te verminderen. Wij willen de komende periode blijven inzetten op de samenwerking tussen Omrin en Stadstoezicht en gerichte inzet van Stadstoezicht op dump- en bijzet hotspots.

Toekomstige opties / ontwikkelingen

Diftar

Het gebruik van gedifferentieerde tarieven is een bewezen middel om zowel het scheidingspercentage te doen stijgen, maar ook om de afvalstoffenheffing te laten dalen. Diftar staat voor differentiatie van het tarief van de afvalstoffenheffing. Het is een fiscale maatregel die tot doel heeft een directere relatie te leggen tussen de hoogte van de heffing en de aangeboden hoeveelheid rest- en gft-afval.

Luiers

In ons huishoudelijk restafval zit ongeveer 10-15 kg luiers en incontinentiemateriaal. Voor deze afvalstroom bestaat in Nederland op het moment geen recyclingmogelijkheid. Partners vanuit de hele luierketen hebben samenwerking gezocht om te komen tot een fysiek en financieel gesloten keten van productie, gebruik en recycling.

1 Realisatie van doelstellingen

Op basis van de raadsnotitie 'Optimalisatie afvalscheiding'² en de raadsnotitie 'Bestrijding afvaloverlast'³ zijn de volgende doelstellingen gedefinieerd:

1.1 Huishoudelijk afval

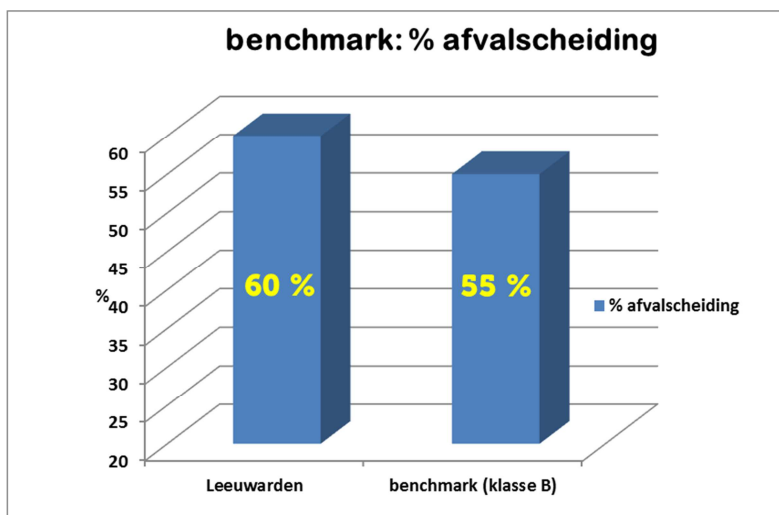
1.1.1 Doelstelling

Een scheidingspercentage van het huishoudelijk afval van 56% in 2016.

1.1.2 Realisatie

Het scheidingspercentage geeft de verhouding weer tussen het gescheiden ingezamelde afval inclusief grof huisvuil, dat na bron- of nascheiding vervolgens gerecycled wordt, en het afval inclusief grof huisvuil dat verbrand wordt.

Naast deze doelstelling heeft het college van B&W als doelstelling geformuleerd: een scheidingspercentage van 60% aan het einde van het collegeprogramma. De gemeente Leeuwarden heeft in 2015 al een scheidingspercentage van 60% gerealiseerd. Dit is een goed resultaat. In de hoogbouwklasse (klasse B) waar de gemeente Leeuwarden onder valt, scoort de gemeente Leeuwarden in de landelijke benchmark van Rijkswaterstaat hiermee ruim boven het gemiddelde van 55% in deze klasse. Met name de hoeveelheden gft-afval, papier en kunststoffen zijn hoog ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. De 60% afvalscheiding van de gemeente Leeuwarden is zelfs hoger dan het gemiddelde (58%) in klasse C. Dit is een klasse met minder laagbouw dan Leeuwarden. Dit toont aan dat Leeuwarden een relatief hoog afvalscheidingspercentage heeft.

² kenmerk 372890dp

³ kenmerk 14621

De verbetering van het scheidingspercentage is gerealiseerd door meer gescheiden inzameling van bronscheidingsfracties en meer recycling van kunststoffen, metalen en drankenkartons afkomstig uit nascheiding.

Het aantal textielbakken is in de afgelopen jaren flink uitgebreid, waardoor bewoners op veel meer plekken in de gemeente hun afgedankte textiel kunnen deponeren. Bovendien is de scheidingsregel voor de textielbak verruimd waardoor nu meer textielafval in de textielbak mag worden gedaan.

Voor glas geldt eveneens dat de scheidingregel in de afgelopen jaren verruimd is waardoor ook doppen, deksels en levensmiddelresten in de glasbak mogen.

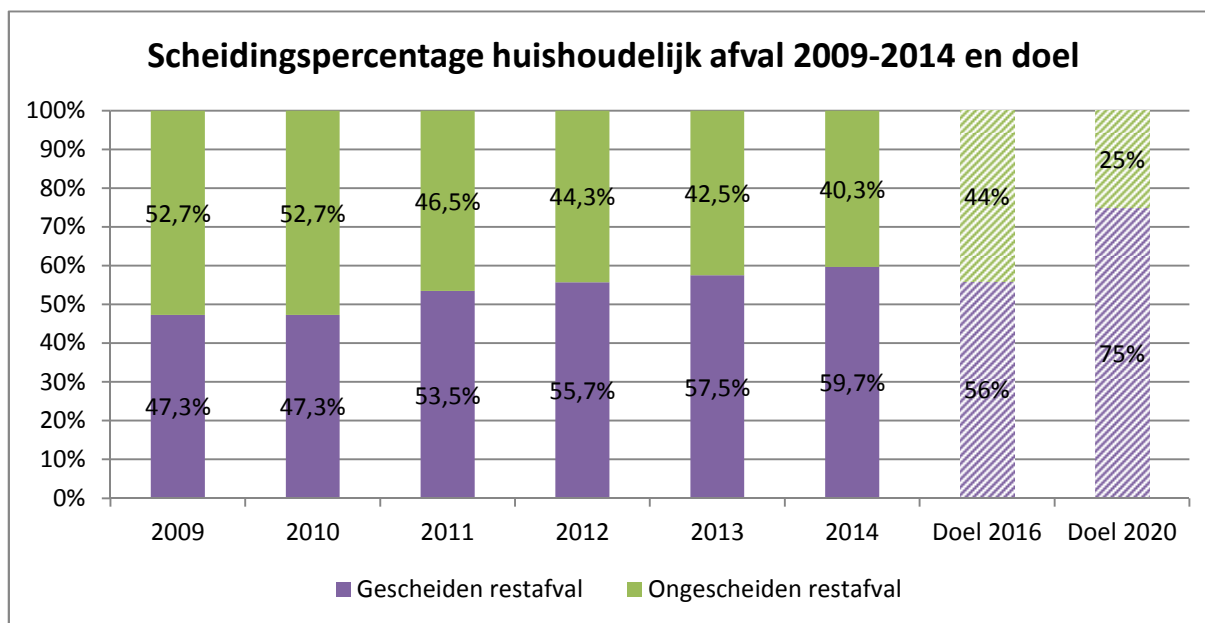
Voor papier geldt dat in de afgelopen drie jaren de kwaliteit van de centrale inzamelvoorzieningen voor oud papier flink verbeterd is, ook zijn er enkele oud papier voorzieningen bijgeplaatst.

Tenslotte is in 2015 begonnen met het project binnenstad om de bewoners van de binnenstad te informeren over de juiste wijze van afvalscheiding en de voorzieningen hiervoor.

Pilot brievenbussen

Samenwerking met het bedrijfsleven is belangrijk voor het realiseren van de milieudoelstellingen. Een voorbeeld ervan is de samenwerking met Wecycle. Met Wecycle is een innovatieve pilot uitgevoerd om kleine elektrische apparaten dicht bij huis (onder de brievenbus) in te leveren, om afvalscheiding ervan te bevorderen en het verbeteren van de bekendheid over het nut en noodzaak om dit afval apart in te leveren.

De inzamelproef was vanuit communicatie oogpunt (zeer) succesvol. TNS/NIPO heeft een onderzoek (n=541) laten uitvoeren en hieruit bleek onder meer dat 90% van de ondervraagden bekend zijn met de proef van inleverbakken onder de brievenbussen van PostNL en weten dat zij kleine elektrische apparaten in kunnen leveren bij deze Wecycle inzamelbakken. 66% van de Leeuwarders heeft e-waste ingeleverd in de inleverbak onder de brievenbus. De ingenomen volumes vielen echter tegen. De verwachting was ca. 21 ton in te kunnen zamelen. In werkelijkheid werd 5,6 ton ingezameld. Er zijn sterke aanwijzingen dat er ook een verschuiving van volumes van de milieustraat naar dit project heeft plaatsgevonden. Doordat de ingezamelde hoeveelheden achterbleven, werden de inzamelkosten van deze inzamelwijze te hoog om voortzetting van de proef te rechtvaardigen.

Figuur 1: Scheidingspercentage Totaal afval 2009 t/m 2014.

In figuur 1 wordt de ontwikkeling van het scheidingspercentage sinds 2009 weergegeven. Tevens is het doel uit de raadsnotities en de VANG-doelstelling in de grafiek opgenomen. Het scheidingspercentage is gestegen van 47,3% in 2009 naar 59,7% in 2014. Deze stijging is deels te verklaren uit verbeterd scheidingsgedrag thuis en deels uit het nascheiden van grondstoffen uit het restafval.

1.2 Grofvuil

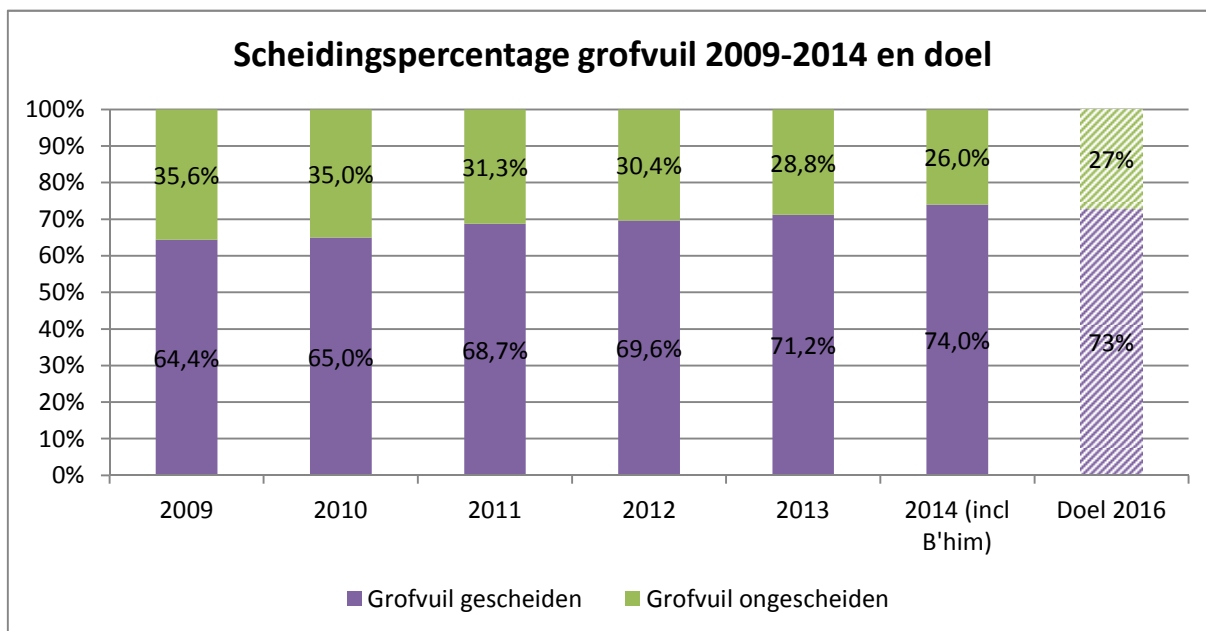
1.2.1 Doel

Een scheidingspercentage van grofvuil van 73% in 2016.

1.2.2 Realisatie

Het scheidingspercentage van grofvuil geeft de verhouding weer tussen gescheiden (op de milieustraten) aangeleverd grof afval, dat waar mogelijk gerecycled wordt, en het gehaalde grof afval dat ongescheiden verbrand wordt.

De gemeente Leeuwarden heeft in 2014 al een scheidingspercentage van grofvuil van 74% gerealiseerd (zie figuur 2) en blijft op zoek naar mogelijkheden het scheidingspercentage van grofvuil nog verder te verhogen.

Figuur 2: Scheidingspercentage grofvuil 2009-2014 en doel

Het scheidingspercentage van het grofvuil is sinds 2009 jaarlijks enkele procenten toegenomen tot 74% in 2014. Hiermee is de doelstelling van 2016 al gerealiseerd. De gemeente Leeuwarden heeft o.a. de volgende maatregelen getroffen om dit scheidingspercentage te realiseren: De haalfrequentie van het grofvuil is flink versoberd van wekelijks naar tweemaandelijks. Als gevolg hiervan is het gebrachte (en dus gescheiden) grofvuil op de milieustraat toegenomen. Daarnaast zijn de openingstijden op de milieustraat verruimd en is het toezicht geïntensiveerd. Tevens is als beleidsmaatregel ingesteld dat bouw & sloopafval de eerste drie keer per jaar gratis op de milieustraat gebracht mag worden; pas vanaf de vierde keer wordt een tarief berekend. Ook is de container voor kringloopgoederen op de milieustraat meer bij bezoekers onder de aandacht gebracht.

1.3 Dumpingen

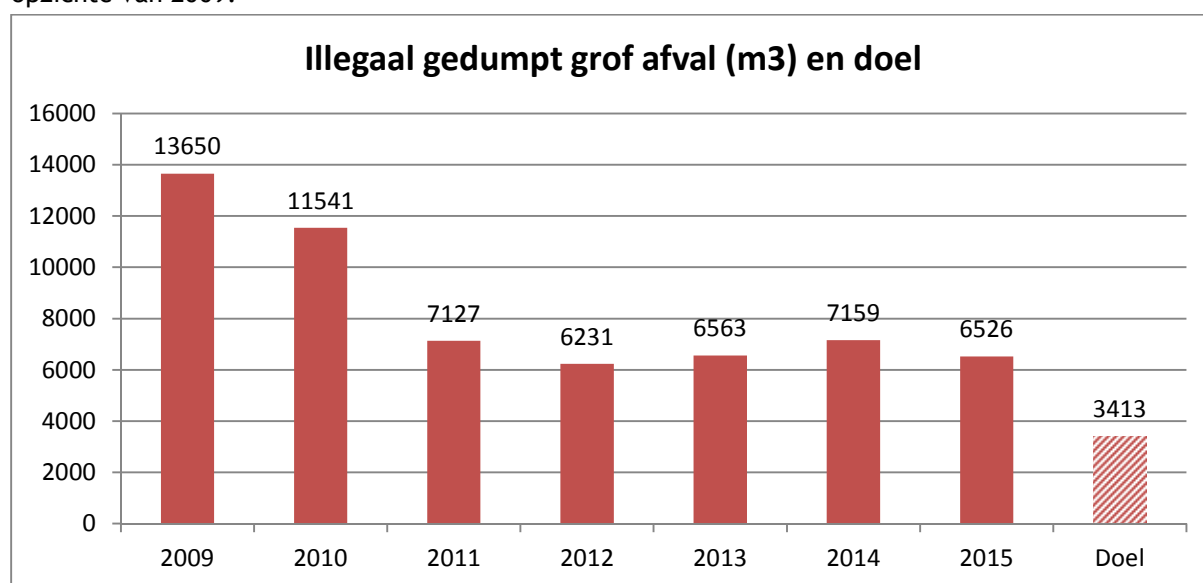
1.3.1 Doelstelling

- Eind 2016 is het aantal m3 illegaal gedumpt afval met 75% teruggedrongen t.o.v. het jaar 2009;
- Eind 2016 is aantal gedumpte zakken (incl. binnenstad) met 65% teruggedrongen t.o.v. het jaar 2009.

1.3.2 Realisatie

Illegaal gedumpt grofvuil

Uit figuur 3 blijkt dat in 2009 de hoeveelheid illegaal gedumpt grof afval 13.650 m3 bedroeg. Eind 2015 bedroeg de hoeveelheid illegaal gedumpt grof afval 6.526 m3; een reductie van 52% ten opzichte van 2009.

Figuur 3: illegaal gedumpt grof afval (m3) en doel voor 2016.

Op de ‘toplocaties’, locaties waar het meeste illegaal gedumpt grof afval is aangetroffen, is actief 2x per jaar een huis aan huis actie gehouden, waarbij bewoners per brief zijn geïnformeerd over de juiste wijze van afvalscheiding en de voorzieningen hiervoor.

De sociale structuur van de ‘toplocaties’ maakt het lastig illegale dumpingen aan te pakken. Hierbij spelen zaken als hoge verhuisgraad, maar ook cultuurverschillen en taalbarrières een rol.

De ‘voet tussen de deur-acties’, waarbij huis-aan-huis wordt aangebeld en bewoners mondeling geïnformeerd worden over bepaalde afvalgerelateerde zaken, hebben effect zolang de vinger aan de pols wordt gehouden. Als de intensiteit van de aanpak afzwakt, is dat meteen terug te zien in een toename van het ongewenste gedrag.

In de wijken waar relatief veel dumpingen van grofvuil en zakken voorkomen is de plaatsing van ondergrondse containers intensief begeleid door (extra) inzet van de netheidteams van Omrin en door (extra) inzet van handhavers. Hierbij is gebruik gemaakt van een 7-stappenplan, bestaande uit de volgende 7 stappen:

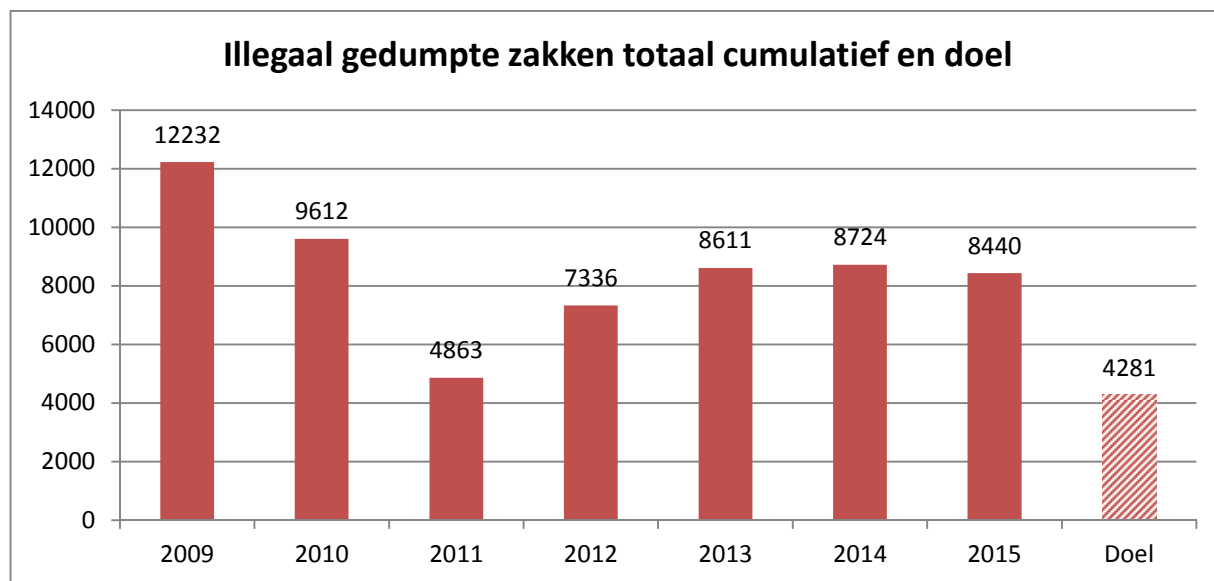
1. Brief naar de bewoners met de aankondiging van de plaatsing;
2. Brief met melding ingebruikstelling inclusief brochure met instructie en protocol;
3. Snelle, laagdrempelige verstrekking milieupassen indien deze ontbreken;
4. Aanbellen bij bewoners;
5. Na ingebruikname dagelijkse controle, aanspreken, uiteindelijk boetes;
6. Zes maanden na ingebruikname bedankkaart aan alle bewoners;
7. Binnen één jaar na stap 6 herhaling van punt 4.

De inzet van maatregelen heeft geleid tot een substantiële afname van de hoeveelheid illegaal gedumpt grofvuil, waarbij vanzelfsprekend geldt dat elke dumping er één teveel is. De doelstelling van 75% reductie is helaas niet gerealiseerd, wellicht was deze ook te ambitieus gesteld.

Gedumpte zakken

Het aantal gedumpte zakken is flink teruggedrongen. Gemiddeld per locatie is een daling van 41% ten opzichte van 2009 gerealiseerd. In 2009 werden per locatie 83 zakken bijgeplaatst, de prognose voor 2015 bedraagt 48 zakken per locatie per jaar, hetgeen neerkomt op een gemiddelde van minder dan 1 zak per locatie per week.

Uit figuur 4 blijkt dat het absolute aantal gedumpte zakken (incl. binnenstad) in 2009 12.232 stuks bedroeg. Eind 2014 bedroeg het aantal gedumpte zakken (incl. binnenstad) 8.724 stuks; een reductie van 29% van het absolute aantal ten opzichte van 2009. Het aantal locaties met (semi-) ondergrondse verzamelcontainers in Leeuwarden is met de uitbreiding van de locaties in de binnenstad toegenomen van 148 stuks in 2009 naar 180 stuks in 2014. De relatieve hoeveelheid bijplaatsingen is gedaald van gemiddeld 83 stuks per locatie per jaar in 2009 naar gemiddeld 48 stuks per locatie per jaar in 2014, minder dan 1 zak per locatie per week gemiddeld. Een daling van 41% ten opzichte van 2009. Dit cijfer zal naar verwachting voor 2015 ongeveer hetzelfde zijn. Wel een substantiële daling dus, maar nog niet conform de doelstelling.

Figuur 4: illegaal gedumpte zakken, cumulatief 2009-2015.

Op verschillende ‘hotspots’, brengvoorzieningen waar veel bijplaatsingen worden waargenomen, zijn borden geplaatst om bewoners op te roepen hun buurt schoon te houden. Het effect hiervan wordt als tijdelijk beschouwd.

Structureel worden bijgeplaatste zakken doorzocht op adresgegevens. De bewoners in kwestie worden persoonlijk bezocht en aangesproken op hun gedrag. Deze aanpak wordt als zeer adequaat beschouwd.

Een groeiend aantal verzamelcontainers is uitgerust met volmeldsystemen. Hiermee wordt op afstand de vullingsgraad bewaakt en worden containers tijdig geleegd.

Recent is de samenwerking tussen het netheidsteam en stadstoezicht uitgebreid en gaan zij drie keer per week gezamenlijk op pad om o.a. de hotspots te bezoeken. Dit heeft een positief effect op de gezamenlijke aanpak. Tevens wordt gewerkt met het bestickeren van bijgeplaatste vuilniszakken. Zie afbeelding. [foto]

Het is bekend dat van de 420 locaties met verzamelcontainers voor restafval in de gemeente, slechts op 10% hiervan regelmatig bijplaatsingen worden waargenomen. Op de overige 90% van de locaties worden praktisch nooit bijplaatsingen waargenomen.

Wel is het zo dat bijplaatsingen zichtbaarder zijn geworden. In het verleden stonden verzamelcontainers voor restafval bij hoogbouwlocaties o.a. in bergingen, waar bijplaatsingen van buitenaf niet zichtbaar waren. Met de komst van de verzamelcontainers zijn bijplaatsingen zichtbaar geworden.

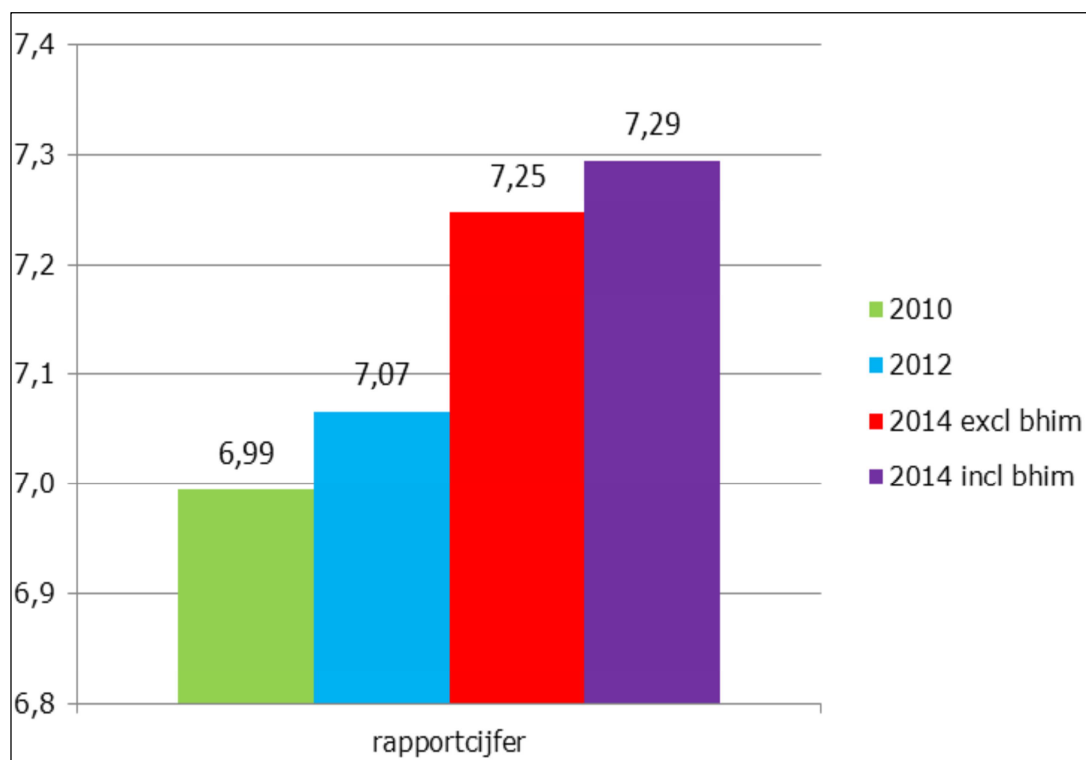
Op enkele locaties waar verzamelcontainers snel vol zijn is ervoor gekozen om een pers in de container te plaatsen om de capaciteit te vergroten. Hierdoor is de container minder snel vol en hoeft deze minder vaak geleegd te worden. Dit beperkt overlast als gevolg van het ledigen en helpt de bijzet te verminderen omdat de container minder snel vol is.

1.4 Waardering afvalinzameling

1.4.1 wijkenquête

Elke twee jaar wordt er vanuit de afdeling Statistiek van de gemeente Leeuwarden onderzoek gedaan naar de mate van tevredenheid van inwoners over de afvalinzameling. Dit gebeurt middels een wijkenquête. Deels online en deels schriftelijk. De enquête wordt at random onder de Leeuwarder bevolking uitgevoerd.

De tevredenheid over de manier van afvalinzameling is de afgelopen jaren gestegen. De nieuwe dorpen zorgen voor een extra grote stijging. Eind 2014 is de laatste wijkenquête gehouden. Er zijn 2.249 enquêtes retour gekomen. De afvalinzameling is hierbij gewaardeerd met een 7,3. Eind 2012 was dit nog een 7,1 (onderstaande grafiek).

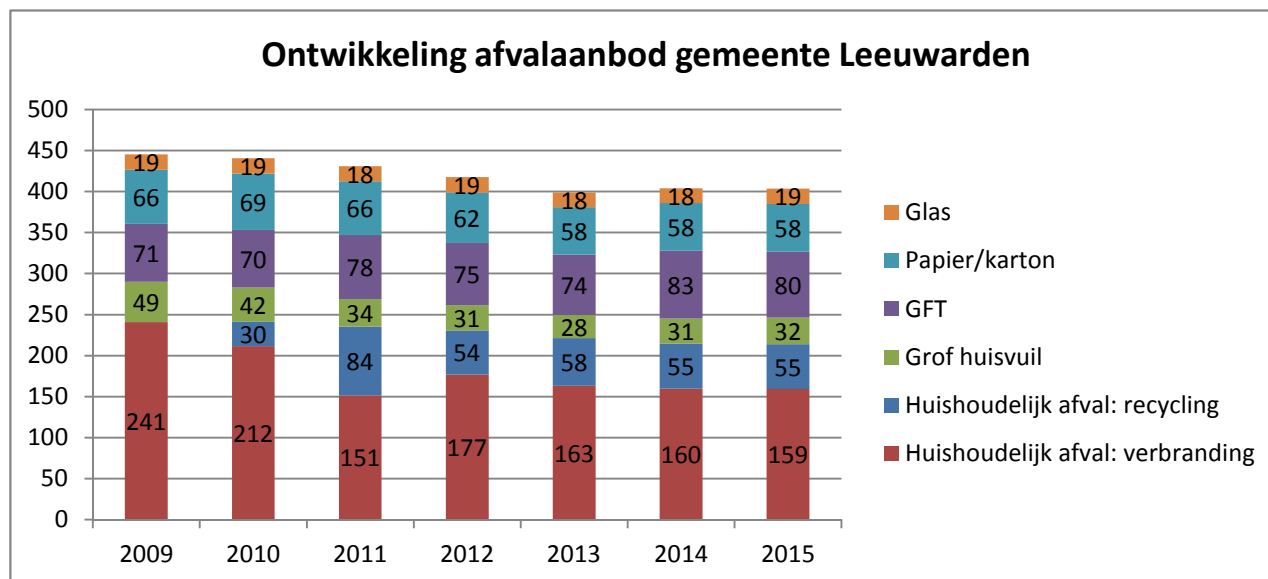

Grafiek: wat vindt u van de manier waarop de afvalinzameling wordt uitgevoerd?
(1=zeer slecht, 10=zeer goed).

2 Ontwikkeling afvalaanbod gemeente Leeuwarden

2.1 Ontwikkeling afvalaanbod gemeente Leeuwarden

Het aanbod van afval heeft zich in de gemeente Leeuwarden ontwikkeld zoals weergegeven in figuur 5.

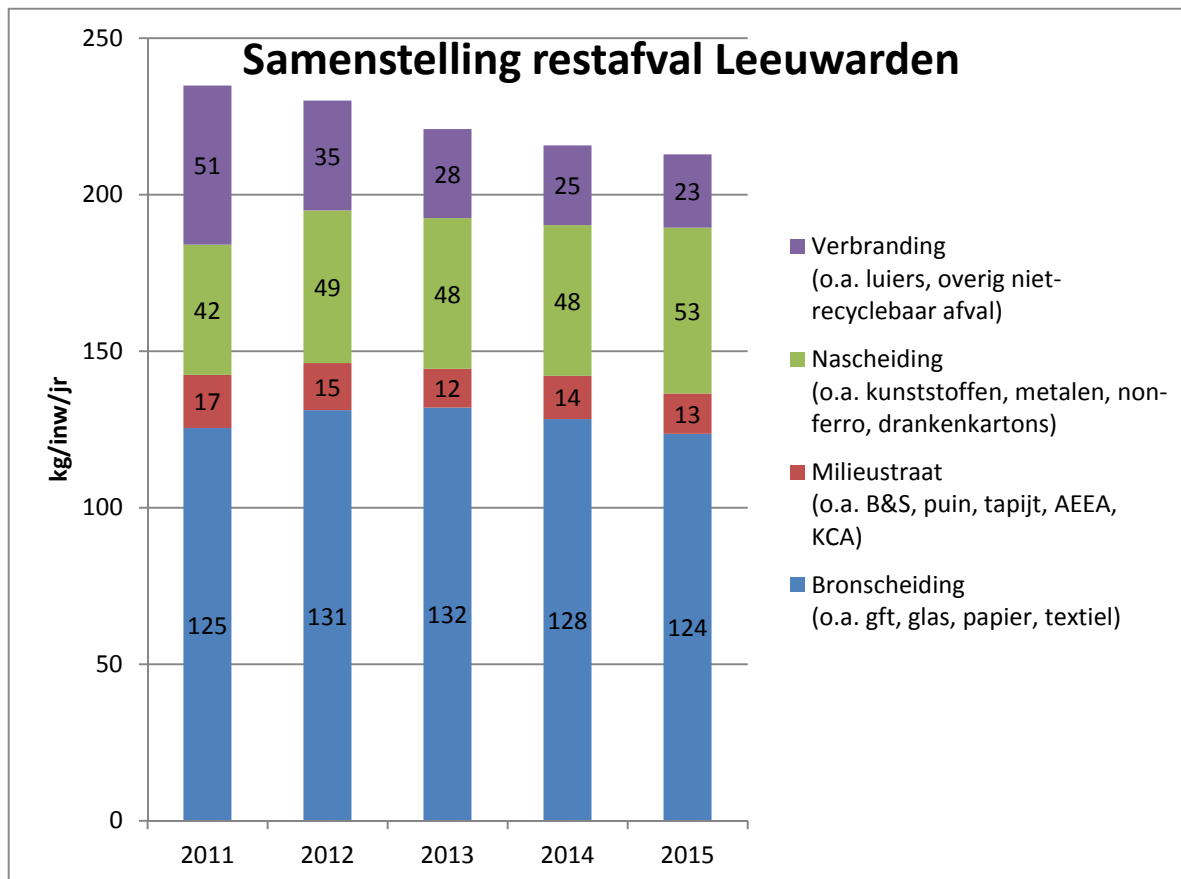
Figuur 5: Ontwikkeling afvalaanbod 2009-2014 in kg/inw/jr.

Uit figuur 4 blijkt dat de hoeveelheid te verbranden restafval per inwoner per jaar is gedaald van 241 kg in 2009 naar 159 kg in 2015; een daling van 34%. Deze daling is voor een deel autonoom en voor een deel toe te schrijven aan de nascheiding van met name kunststoffen.

De autonome daling in de gemeente Leeuwarden kan worden toegeschreven aan de verschillende communicatiemiddelen en -projecten waardoor het onderwerp afval steeds actueel is gebleven.

2.2 Samenstelling restafval gemeente Leeuwarden

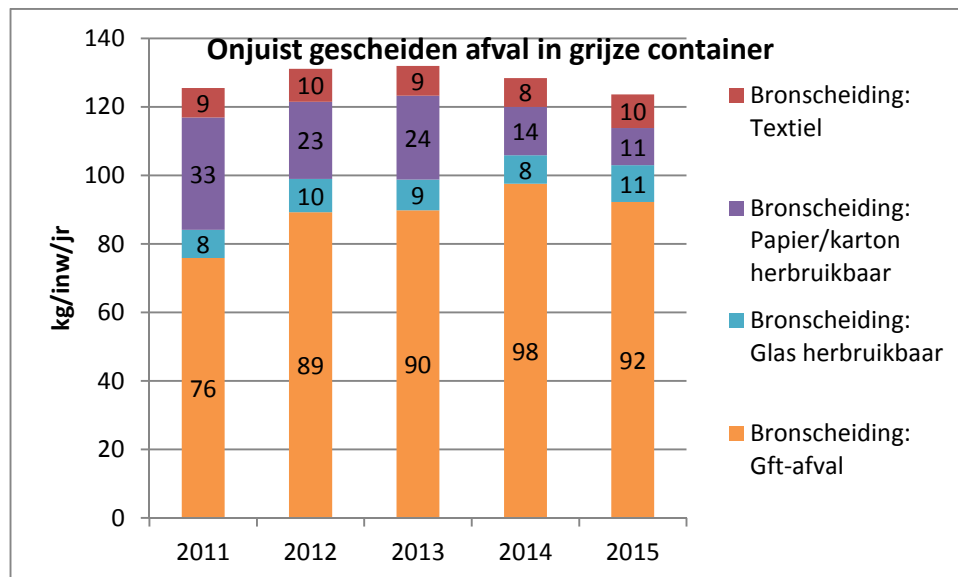
De gemeente Leeuwarden laat periodiek op vaste locaties in het voor- en najaar sorteeranlyses uitvoeren. Dit betreft locaties waar het stand beleid van toepassing is. Een samenvatting van deze sorteeranlyses is weergegeven in figuur 6.

Figuur 6: samenstelling restafval gemeente Leeuwarden, samenvatting uitgevoerde analyses

Uit de sorteeranlyse blijkt dat het gewichtsaandeel van het afval dat in de grijze container thuishoort ('nascheiding' + 'verbranding') in alle jaren minder dan de helft is van wat er in de grijze container daadwerkelijk wordt aangeboden. De inhoud van de grijze container bestaat voor een substantieel deel uit onjuist gescheiden grondstoffen ('bronscheiding' + 'milieustraat'), afvalstromen die al via een aparte structuur ingezameld worden (gft-afval, glas, papier, textiel en afval voor de milieustraat). In figuur 7 wordt de uitsplitsing van 'bronscheiding' verder gedefinieerd.

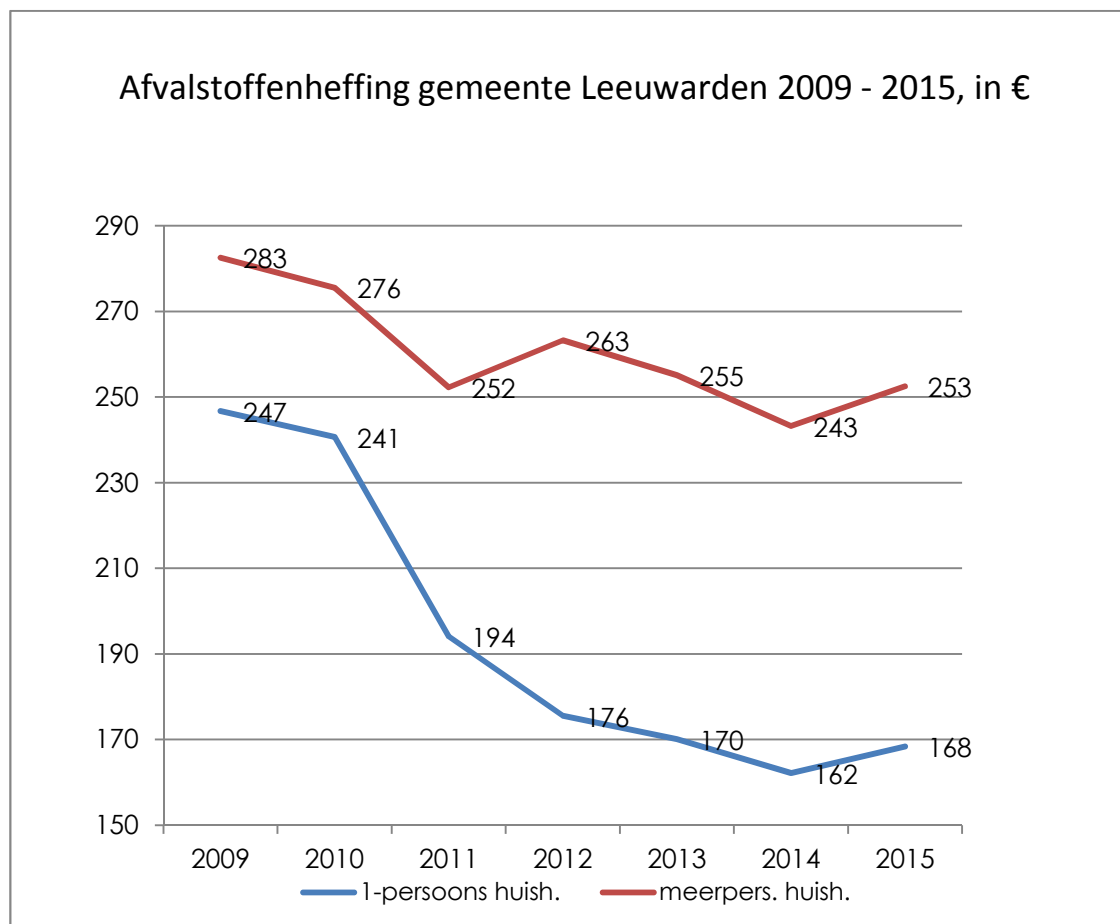
In figuur 7 is weergegeven waar het onjuist gescheiden afval (categorie 'bronscheiding' uit de vorige grafiek) in de grijze container uit bestaat. Hieruit blijkt dat de hoeveelheid recyclebaar papier en karton in het restafval in de afgelopen jaren flink is afgenomen. De hoeveelheid textiel en glas in het restafval is de afgelopen jaren relatief constant gebleven. Het aandeel gft-afval, hoofdzakelijk bestaande uit keukenafval, in het restafval is veruit het grootst.

Figuur 7: samenstelling 'bronscheiding' in het restafval. Oftewel: dit is wat we jaarlijks per persoon aan waardevolle grondstoffen in de verkeerde container gooien.

2.3 Ontwikkeling afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing heeft zich ontwikkeld volgens de gegevens in figuur 6 in de periode 2009-2015. Hieruit blijkt dat de gemeente in staat is geweest deze doelbelasting flink te verlagen. Met name de afvalstoffenheffing voor éénpersoonshuishoudens is substantieel gedaald in de afgelopen jaren.

Figuur 8: Afvalstoffenheffing gemeente Leeuwarden 2009-2015.

In 2015 is de afvalstoffenheffing verhoogd deels in verband met de landelijke invoering van afvalstoffenbelasting en deels in verband met tariefindexering.

De gemeente Leeuwarden behoort tot de categorie gemeenten met een relatief lage afvalstoffenheffing wat betreft de hoogte van de afvalstoffenheffing.

(Plaats 6 voor eenpersoonshuishoudens en plaats 11 voor meerpersoonshuishoudens in de grootste gemeenten in Nederland, gegevens COELO, zie bijlage)

2.4 Benchmark

De gemeente Leeuwarden heeft deelgenomen aan de benchmark 2014. Hierbij worden de afvalprestaties van de gemeente Leeuwarden op de prestatiegebieden Milieu, Kosten, Dienstverlening en Vaardigheden vergeleken met het gemiddelde van gemeenten met eenzelfde mate van hoogbouw in hun verzorgingsgebied.

Hieruit is naar voren gekomen dat de gemeente Leeuwarden op de prestatiegebieden Milieu, Vaardigheden en Dienstverlening bovengemiddeld scoort; op het prestatiegebied Kosten scoort Leeuwarden gemiddeld.

3 Milieustraten

Bewoners van de gemeente Leeuwarden kunnen gebruik maken van de milieustraten in Leeuwarden en Grou. Nadat de gemeente Boarnsterhim in 2012 grotendeels is opgegaan in de gemeenten Leeuwarden en Heerenveen, is de milieustraat in Grou toegankelijk gebleven voor die bewoners van de gemeente Heerenveen die in de voormalige gemeente Boarnsterhim wonen. In dit hoofdstuk staan voorts de scheidingspercentages van beide milieustraten beschreven alsmede de bezoekersaantallen.

3.1 Milieustraat Grou

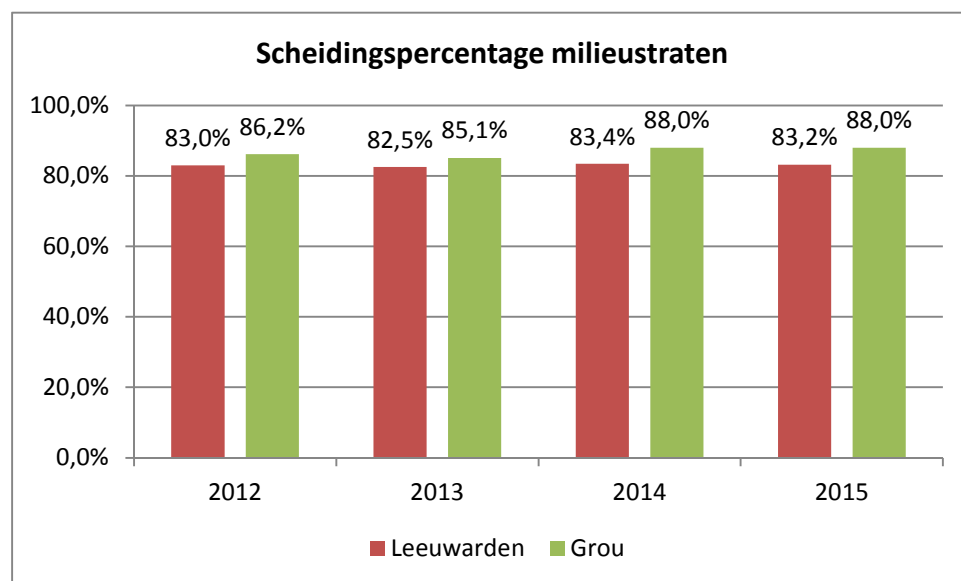
De milieustraat in Grou is geopend op maandag t/m vrijdag van 09.00 tot 16.30 uur en op zaterdag van 08.30 tot 11.30 uur. Deze milieustraat is bestemd voor particulieren uit de gemeenten Leeuwarden en Heerenveen. Op deze milieustraat kunnen bewoners van Leeuwarden, alsmede bewoners van de gemeente Heerenveen die in de voormalige gemeente Boarnsterhim wonen, hun milieustraatafval brengen.

3.2 Milieustraat Leeuwarden

De milieustraat in Leeuwarden is geopend op maandag t/m vrijdag van 09.00 tot 16.30 uur en op zaterdag van 09.00 tot 17.30 uur. Deze milieustraat is bestemd voor particulieren uit de gemeente Leeuwarden. Op deze milieustraat kunnen bewoners van de gemeente Leeuwarden hun milieustraatafval brengen.

3.3 Scheidingspercentage milieustraten Leeuwarden en Grou

Het scheidingspercentage is de verhouding tussen het afval dat gescheiden wordt aangeleverd en afgevoerd en het totaal van het aangeleverde afval op die milieustraat. Het scheidingspercentage van de milieustraten in Leeuwarden en Grou is in figuur 9 weergegeven.

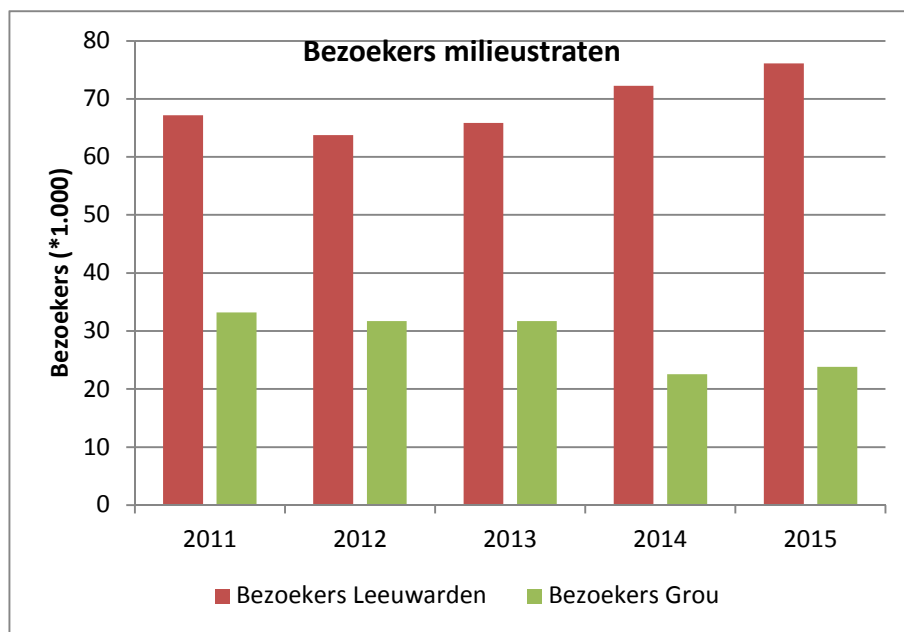

Figuur 9: scheidingspercentage milieustraten Leeuwarden en Grou 2012-2015

Het scheidingspercentage van de milieustraat in Leeuwarden is vanwege het stedelijk gebied lager dan het scheidingspercentage van de milieustraat in Grou. In stedelijk gebied wordt relatief gezien meer niet-recyclebaar afval zoals grofvuil aangeboden terwijl op de milieustraat Grou relatief gezien meer recyclebare stromen zoals groenafval, hout, puin, etc. worden aangeboden.

3.4 Bezoekersaantallen milieustraten Leeuwarden en Grou

In figuur 10 zijn de bezoekersaantallen van de milieustraten in Leeuwarden en Grou sinds 2011 weergegeven.

Figuur 10: Bezoekersaantallen milieustraten Leeuwarden en Grou 2011-2015

De bezoekersaantallen van de milieustraat in Grou hebben zich gestabiliseerd op een niveau dat past bij het beeld zoals van tevoren ingeschat was.

4 Afvalproef Zuiderburen ‘Beter Scheiden, goed voor later’

4.1 Beschrijving van de proef

In 2013 is in de wijk Zuiderburen een afvalproef begonnen. De proef is na het eerste proefjaar in enigszins gewijzigde vorm gecontinueerd. Het doel van de proef is het verbeteren van het scheidingsgedrag en hierdoor een verlaging van de hoeveelheid te verbranden restafval. De focus bij de proef ligt op de verhoogde service op grondstoffen en versoering van de service op restafval. In Zuiderburen wordt o.a. oud papier, textiel en grof tuinafval vaker opgehaald; gft-afval wordt in het groeiseizoen wekelijks ingezameld en buiten het groeiseizoen tweewekelijks ingezameld; de grijze containers voor restafval worden eens per drie weken ingezameld. Als achtervang staan op vier plaatsen in de wijk verzamelcontainers voor restafval.

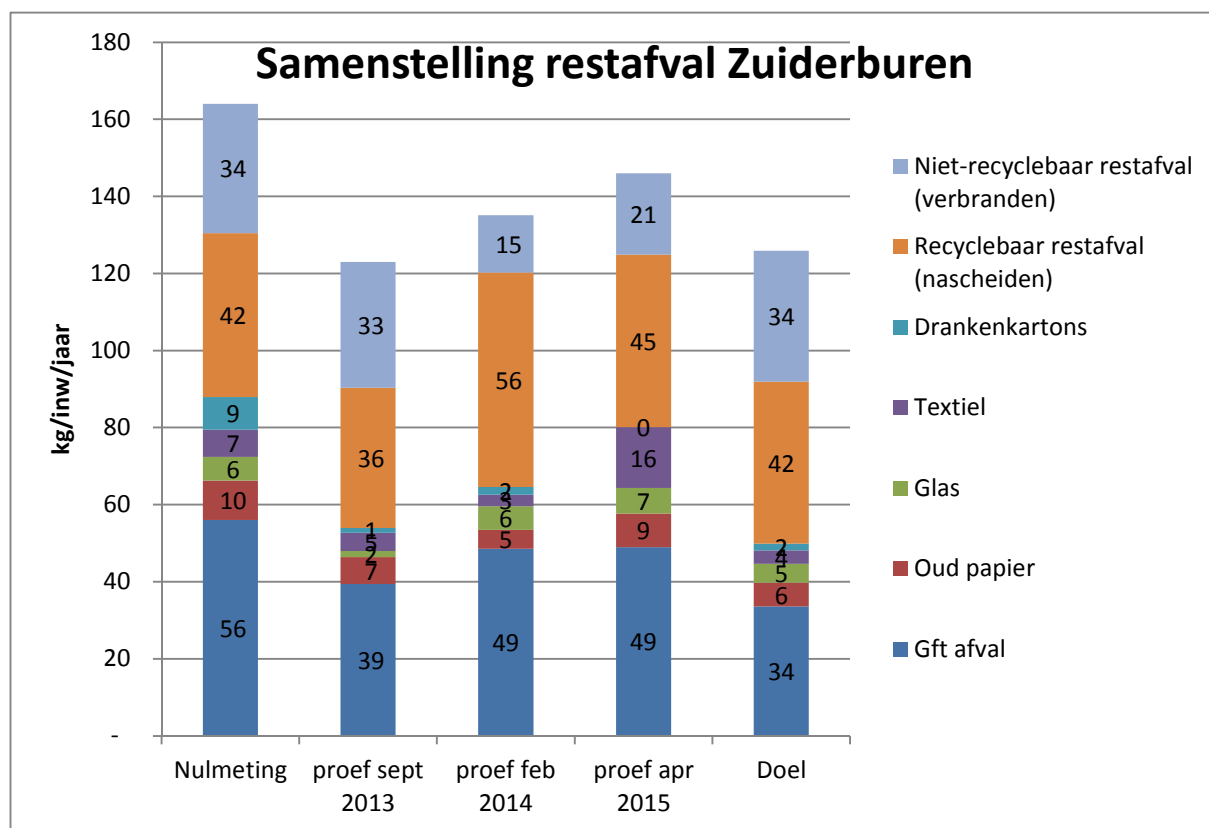
Aanvankelijk werden in Zuiderburen, als onderdeel van een landelijke proef, ook drankenkartons apart ingezameld. Toen landelijk het besluit was genomen dat de recycling van drankenkartons onder producentenverantwoordelijkheid viel per 1-1-2015 is besloten drankenkartons uit het restafval na te scheiden. De bronscheiding van drankenkartons in Zuiderburen is toen gestaakt.

4.2 Resultaten van de proef

De resultaten zijn gesplitst in het eerste proefjaar en het tweede proefjaar, zie tabel 1. Hieruit blijkt dat de hoeveelheid restafval in het eerste proefjaar, mede dankzij de gescheiden inzameling van drankenkartons (4 kg/inw/jr), is gedaald met 28 kg/inw/jr ten opzichte van de nulsituatie. In het tweede proefjaar is de reductie wat afgenomen, maar nog altijd 22 kg/inw/jr minder restafval dan in de nulsituatie. De hoeveelheid ingezameld gft-afval is in het eerste proefjaar sterk toegenomen ten opzichte van de nulsituatie; in het tweede jaar is dit ten opzichte van de nulmeting iets teruggelopen. Uit sorteeranyses blijkt niet dat dit terug in het restafval is beland, het ligt daarom voor de hand dat het naar de speciale containers voor snoeiafval in Zuiderburen of naar de milieustraat is gebracht. De hoeveelheid textiel is in het eerste proefjaar gestegen, deze stijging is vastgehouden in het tweede proefjaar. De hoeveelheid oud papier is licht gedaald, dit komt overeen met de trend van die periode.

	Zuiderburen		
	Nulmeting	1e proefjaar	2e proefjaar
Ingezameld restafval (inclusief plastics en metalen)	164 inclusief drankenkartons	136 exclusief drankenkartons	146 inclusief drankenkartons
Gft	124	147	118
Textiel	6	8	9
Oud papier	57	57	54

Tabel 1: Resultaten afvalproef Zuiderburen

Figuur 11: Sorteertanalyses Zuiderburen

Uit figuur 11 blijkt dat de hoeveelheid grondstoffen in de grijze container in Zuiderburen substantieel lager is dan in Leeuwarden gemiddeld (zie tabel 6 en 7). Met name wat betreft de fractie gft-afval in de grijze container is het verschil goed te zien. In de rest van Leeuwarden zit gemiddeld ruim 90 kg/inw/jr gft-afval in de grijze container (zie figuur 7, pag. 17). In Zuiderburen is dit minder dan 50 kg/inw/jr.

5 Vooruitkijken

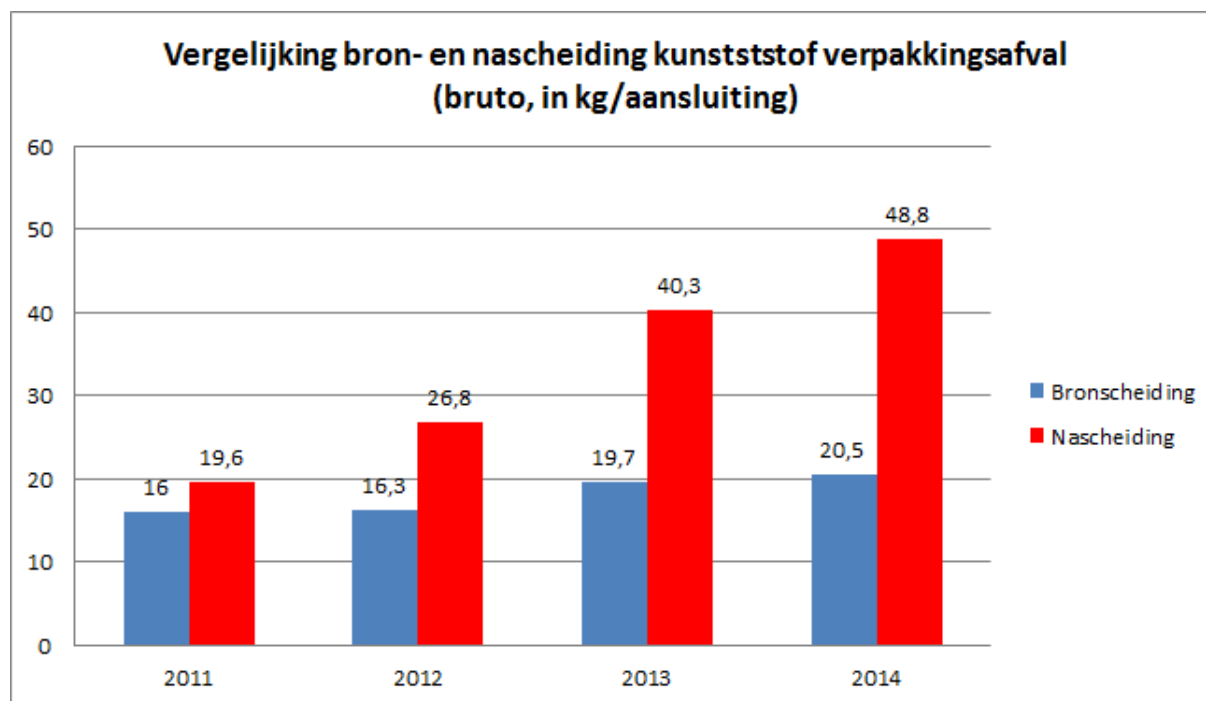
5.1 Landelijk kader

Voor de toekomst moet de gemeente Leeuwarden rekening houden met de VANG-doelstellingen van oud-staatssecretaris Mansveld. Deze VANG-doelstellingen houden in dat in 2020 75% van het huishoudelijk afval gescheiden wordt ingezameld om vervolgens te kunnen recycleren. Per inwoner is het doel gemiddeld per jaar 100 kg huishoudelijk afval te verbranden, inclusief het residu van grof huishoudelijk afval en het residu van bouw- en sloopafval. Voor de realisatie van deze doelstellingen wordt in dit rapport een aantal instrumenten geschetst die mogelijk kunnen worden ingezet. Hierbij worden ook de resultaten van de inzamelproef in Zuiderburen betrokken. Ook worden hier communicatie-elementen uit de proef in Westeinde in meegenomen.

5.2 Landelijke en regionale ontwikkelingen

5.2.1 Nascheiding van kunststoffen en drankenkartons

Door de invoering van producentenverantwoordelijkheid voor kunststof verpakkingen in 2009 kwam een vergoeding vanuit het Afvalfonds beschikbaar voor de inzameling, verwerking en vermarkting van deze fracties. Leeuwarden heeft ervoor gekozen dit in samenwerking met Omrin door middel van nascheiding te realiseren. Tevens worden drankenkartons en metalen uit het restafval nagescheiden. De resultaten van nascheiding van kunststof verpakkingen in vergelijking tot bronscheiding zijn bijzonder goed te noemen. De vergelijking staat weergegeven in figuur 12.

Figuur 12: Vergelijking bron- en nascheiding van kunststof verpakingsafval.

5.2.1 Sluiting luierketen

Momenteel wordt onderzocht in hoeverre het mogelijk is de luierketen opnieuw te sluiten. Dit zou betekenen dat de recycling van luiers onder producentenverantwoordelijkheid komt te vallen. Mocht het slagen voor deze fractie een recyclingmogelijkheid te realiseren, dan wordt op jaarbasis

de hoeveelheid te verbranden afval gemiddeld met 12-16 kg/inw/jr verminderd.

5.2.2 Statiegeld op grote PET-flessen

In 2015 is voorlopig besloten het landelijk beleid met betrekking tot statiegeld op grote PET-flessen te handhaven. De inzameling van PET-flessen blijft op de gebruikelijke manier via het retoursysteem. Voor de gemeente Leeuwarden betekent dit geen effect op de afvalinzameling en -verwerking.

5.2.3 Inzamelproeven kleine PET-flesjes en blikjes

Verenigingen, scholen en maatschappelijke organisaties die kleine PET-flesjes en drankenblikjes inzamelen, krijgen daarvoor een beloning. Dat hebben de Stichting Afvalfonds Verpakkingen en de VNG afgesproken. De inzameling van flesjes en blikjes begint vanaf 2016 als experiment in minimaal 40 gemeenten met in totaal ten minste 1 miljoen inwoners. Per 1 januari 2018 moet in alle gemeenten gescheiden inzameling met een retourpremie of beloning mogelijk zijn. Zo moet het voor consumenten makkelijker worden om nog meer waardevolle grondstoffen te scheiden. De komende maanden werken de betrokken partijen het plan verder uit. In oktober 2015 lag er een concreet plan van aanpak, zodat de experimenten op 1 januari en op 1 april 2016 kunnen starten.

De gemeente Leeuwarden is in dit kader voornemens een proef te doen met twee scholen. Belangrijk hierbij is dat de nieuwe inzamelproef geen negatief effect heeft op bestaande initiatieven en dat er geen sprake mag zijn van 'selectief' opruimen van zwerfafval (waardevolle zaken oprapen, waardeloze zaken laten liggen).

5.2.4 Afschaffen papieren afvalkalenders

Steeds meer gemeente kiezen ervoor de papieren afvalkalender niet meer automatisch huis-aan-huis te verzenden. In plaats daarvan kunnen bewoners de afvalkalender digitaal via de website of de afvalapp raadplegen. De papieren afvalkalender wordt alleen op aanvraag toegestuurd.

5.2.5 Concept Sortibak

Omrin begint samen met de Friese gemeenten in 2016 een communicatiecampagne waarin een herpositionering van de grijze container plaatsvindt. De grijze container is nu nog voor veel bewoners een verzamelcontainer voor wie geen tijd of zin heeft om afval te scheiden. Belangrijkste boodschap in de campagne is de nieuwe naam en scheidingsregel van de grijze container: De Sortibak, deze is alleen bedoeld voor de PMD-fractie (Plastics, metalen, drankenkartons) in combinatie met niet-recyclebaar afval (luiers, kattengrit, chipszakken, stofzuigerzakken, etc.)

5.2.6 Circulaire economie

Omrin heeft in samenwerking met Inverko een minicontainer van gerecycled plastic uit nagescheiden plastic uit het Friese afval ontwikkeld. Inverko is een beursgenoteerde onderneming gespecialiseerd in het recyclen van kunststof afval. De containers hebben de fabriekstesten doorstaan en vanaf november 2015 worden de containers in de praktijk getest. Daarvoor worden 80 'oude' grijze minicontainers in Camminghaburen omgeruild voor 80 testcontainers. De test duurt in ieder geval een halfjaar.

Omrin en de Friese gemeenten onderzoeken in samenwerking met Inverko tevens de mogelijkheden om een hip keukenemmertje en/of aanrechtbakje te ontwikkelen (deels) geproduceerd uit nagescheiden plastic uit het Friese afval. In de loop van 2016 zal hier meer over bekend worden.

Bij de NHL is een lectoraat Circular Plastics opgericht. Vanuit dit lectoraat wordt toegepast onderzoek gedaan naar het analyseren en optimaliseren van de scheidingsprocessen en hergebruik van kunststoffen. Ook zal er een minor ontwikkeld worden op het gebied van recycling en upcycling van kunststoffen.

5.2.7 Proef Westeinde

In Westeinde is de voorgenomen proef met brengvoorzieningen voor restafval niet tot uitvoering gekomen in verband met te weinig draagvlak bij de wijkbewoners. Wijkbewoners zijn in plaats hiervan uitgedaagd zonder deze maatregel het restafval toch substantieel beter te scheiden. In overleg met de klankbordgroep Westeinde is een actieplan opgesteld, waarbij de nadruk ligt op de zelfwerkzaamheid van de wijk, met andere woorden: voor Westeinde en door Westeinde. De proef is gestart in maart 2016. Om de proef tot een succes te maken zal door een groep vrijwilligers huis-aan-huis worden uitgelegd wat de bedoeling is. De bewoners krijgen een pakket met informatie over de juiste scheidingsregels, de introductie van de sortibak en de biobak, stickers voor deze bakken voorzien van een eigen Westeinde-logo, etc. In de loop van het proefjaar zal op verschillende wijzen het onderwerp afvalscheiding bij de wijkbewoners actueel worden gehouden.

5.2.8 Overige trends

In verschillende gemeenten in Nederland worden proeven uitgevoerd om de VANG-doelstellingen te realiseren. Deze proeven vallen veelal onder de noemer 'omgekeerd inzamelen'. Dit betekent een hoge service op de verschillende grondstoffracties (frequent thuis ophalen) en een uitgekledede service op niet-recyclebaar afval (zelf wegbrengen, al dan niet tegen een tarief). Deze proeven worden voornamelijk uitgevoerd in zogenaamde bronscheidingsgemeenten: gemeenten waar kunststoffen, drankenkartons en blik via bronscheiding worden ingezameld. De resultaten met deze wijze van inzamelen zijn goed. Ook wordt momenteel de proef 100-100-100 uitgevoerd, waarbij door een groep van 100 gemotiveerde gezinnen getracht wordt aan te tonen dat het mogelijk is 100 dagen lang 100% afvalvrij te leven.

5.3 Denkbare maatregelen gemeente Leeuwarden

Er zijn verschillende maatregelen denkbaar om de landelijke doelstelling te kunnen realiseren. Deze zijn allen gericht op bevordering van het scheidingsgedrag van grondstoffen. De maatregelen die het meest kansrijk worden geacht, worden hieronder beschreven. Waarbij de inzet van een combinatie van maatregelen zo mogelijk nóg meer kansen biedt.

5.3.1 Inzamelfrequentie wijzigen (volume prikkel)

Een verhoging van de service op grondstoffen, een versobering van de service op restafval, te complementeren met flankerend beleid. Dit was eveneens het concept van de proef in Zuiderburen. De resultaten van deze proef staan beschreven in hoofdstuk 4. Ook de gemeente Heerenveen heeft een dergelijke proef in twee kernen uitgevoerd en is voornemens per 1-1-2016 een systematiek van groen-groen-grijs naast de bestaande diftar (op volume en frequentie) systematiek in te voeren. Hierbij wordt in het groeiseizoen twee weken achtereen gft-afval ingezameld, in de derde week wordt restafval ingezameld. Buiten het groeiseizoen wordt gft-afval minder vaak ingezameld.

5.3.2 Afvaladviseur (informatie-/controle prikkel)

De afvaladviseur (voorheen: afvalcoach) is het gezicht van de afvalinzameling in de straat. Hij communiceert, controleert en coacht. Hij controleert steekproefsgewijs de inhoud van de restafvalcontainers. Waar hij onrechtmatigheden aantreft treedt hij actief in contact met bewoners om de juiste scheidingsregels uit te leggen. Waar nodig geeft hij tips en adviezen hoe bewoners op slimme of handigere wijze hun afval kunnen scheiden.

5.3.3 Diftar

Diftar staat voor differentiatie van het tarief van de afvalstoffenheffing. Het gebruik van gedifferentieerde tarieven is een bewezen middel om zowel het scheidingspercentage te doen stijgen, maar ook om de afvalstoffenheffing te laten dalen. Het is een fiscale maatregel die tot doel heeft een directere relatie te leggen tussen de hoogte van de heffing en de aangeboden hoeveelheid rest- en gft-afval. De inzamelmiddelen van de gemeente Leeuwarden zijn inmiddels diftarproof gemaakt.

Dat wordt bereikt door het tarief van de afvalstoffenheffing op te bouwen uit een vast en een variabel gedeelte. Het variabele deel varieert naar gelang de hoeveelheid aangeboden rest- en gft-afval per huishouden.

Mede op verzoek van uw raad zijn de ontwikkelingen rondom gedifferentieerde tarieven nauwlettend gevolgd. Wij hebben een afstudeeronderzoek uit laten voeren in 2015 over dit onderwerp. Uit dat rapport blijkt dat in vergelijkbare steden als Leeuwarden zowel milieuwinst als besparingen hebben gerealiseerd. De inzamelmiddelen van de gemeente Leeuwarden zijn inmiddels diftarproof gemaakt. In 2014 zijn de verzamelcontainers in het voormalig noordelijk deel van Boarnsterhim diftarproof gemaakt. Bij het zorgvuldig invoeren van diftar dient rekening te worden gehouden met een minimale voorbereidingstijd van twee jaar.

5.3.4 Diftar volume/frequentie (financiële prikkel)

Diftar v/f staat voor een gedifferentieerd tarief naar volume en frequentie. Dit betekent dat de afvalstoffenheffing geen solidariteitsbeginsel kent, maar het principe van 'de vervuiler betaalt'. Hierbij betalen bewoners een relatief laag tarief per aansluiting voor het vaste deel van de

afvalstoffenheffing. Het variabele deel van de afvalstoffenheffing is gerelateerd aan het aantal aanbiedingen van de containers per jaar. Wie vaker de container aanbiedt is duurder uit.

5.3.5 Diftar gewicht/frequentie (financiële prikkel)

Diftar g/f staat voor gedifferentieerd tarief naar gewicht en frequentie. Dit betekent dat de afvalstoffenheffing geen solidariteitsbeginsel kent, maar het principe van 'de vervuiler betaalt'. Hierbij betalen bewoners een relatief laag tarief per aansluiting voor het vaste deel van de afvalstoffenheffing. Het variabele deel van de afvalstoffenheffing is gerelateerd aan het aantal aanbiedingen van de containers per jaar in combinatie met het gewicht van het aangeboden afval. Wie meer gewicht aanbiedt is duurder uit.

De gemeente Leeuwarden heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in het zoveel mogelijk diftar-proof maken van de afvalinzameling. Bij de implementatie van een vorm van diftar dient rekening te worden gehouden met zorgvuldige communicatie.

Onlangs is een afstudeeropdracht uitgevoerd waarbij de mogelijkheden voor invoering van diftar in de gemeente Leeuwarden in kaart zijn gebracht.

5.3.6 Faciliteiten voor scheiding grondstoffen (gemaksprikkel)

Om scheidingsgedrag te bevorderen is het noodzakelijk dat bewoners de grondstoffen als gft-afval, oud papier, glas, textiel, AEEA en KCA probleemloos kwijt kunnen. Een hoge dichtheid van deze voorzieningen is hierbij wel essentieel. Laagbouwbewoners beschikken nu standaard over een pakket van drie minicontainers: restafval, gft-afval, oud papier. Aansluitingen die om wat voor reden dan ook niet over het volledige standaardpakket beschikken, kunnen dit alsnog gecompleteerd te krijgen. Voor brengvoorzieningen voor glas en textiel geldt dat de dekkingsgraad hiervan getoetst kan worden. AEEA en KCA kan bij de milieustraat worden afgegeven. Veel soorten hiervan (o.a. batterijen, kleine apparaten, spaarlampen) kunnen ook bij bouwmarkten, supermarkten, scholen, etc. worden ingeleverd.

5.3.7 Maatregelen ter beperking van illegale dumpingen (controle-/handhaving)

Illegaal gedumpt grof vuil is lastig te herleiden naar de 'dader'. Eventuele daders zijn alleen met zekerheid vast te stellen wanneer de dumping op heterdaad vastgesteld wordt. Hiertoe wordt voorgesteld bij wijze van proef op enkele 'toplocaties' door Omrin in samenwerking met Stadstoezicht te posten. Naast de preventieve werking die hiervan uitgaat, kunnen daders meteen een proces verbaal krijgen.

Daarnaast bestaat het initiatief om uitgaande van een illegale dumping, alle bewoners binnen een bepaalde straal rondom deze dumping mondeling en/of schriftelijk te benaderen en gericht te informeren over de juiste wijze van afvoeren van grofvuil.

5.3.8 Basispakket

Het is denkbaar om een basispakket aan voorzieningen aan de afvalstoffenheffing te koppelen. Nu is het zo dat het basispakket o.a. 26 ledigingen grijs en 26 ledigingen groen omvat. Dit zou uitgebreid kunnen worden met een basispakket voor hoogbouw met een limitering van het equivalent aantal zakken. Een andere maatregel gericht op het verminderen van de hoeveelheid restafval, is het

aanpassen van de grootte van de minicontainer van restafval (bij gelijkblijvende inzamelfrequentie) bijvoorbeeld van 240 liter naar 180 liter.

5.3.9 Nabewerken gehaald grofvuil

Grofvuil dat thuis wordt afgehaald, wordt zonder sorteerslag integraal verbrand. Het is te overwegen deze afvalstroom na te sorteren, te ontleden/ontmantelen om recyclebare grondstoffen te kunnen scheiden en het aandeel te verbranden grofvuil te verminderen.

- Bijlagen:
 - o Rapport Kerngegevens belastingen grote gemeenten, COELO

Kerngegevens_belas
tingen_grote_gemeer